

Rakenteellinen sosiaalityö osaksi asiakastyötä

Cafe Social 27.9.2017

Eija Hiekka - kommenttipuheenvuoro

SHL 7 § Rakenteellinen sosiaalityö

1 mom Rakenteellisella sosiaalityöllä on huolehdittava sosiaalista hyvinvointia ja sosiaalisia ongelmia koskevan tiedon välittämisestä ja sosiaalihuollon asiantuntemuksen hyödyntämisestä hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi.

- Velvoittava säädös, huolehdittava tiedon välittämisestä ja asiantuntemuksen hyödyntämisestä
- Tietoa myönteisistä ja kielteisistä asioista, ilmiöistä, tilanteista - painottuuko ongelmatieto?
- Tavoitteellisuus, vaikuttavuus

Rakenteelliseen sosiaalityöhön kuuluu (SHL 7 §):

- 1) sosiaalihuollon asiakastyöhön perustuvan tiedon tuottaminen asiakkaiden tarpeista ja niiden yhteiskunnallisista yhteyksistä sekä tarpeisiin vastaavien sosiaalipalvelujen ja muun sosiaalihuollon vaikutuksista;
- 2) tavoitteelliset toimet ja toimenpide-ehdotukset sosiaalisten ongelmien ehkäisemiseksi ja korjaamiseksi sekä kunnan asukkaiden asuin- ja toimintaympäristöjen kehittämiseksi;
- 3) sosiaalihuollon asiantuntemuksen tuominen osaksi kunnan muiden toimialojen suunnittelua sekä yhteistyö yksityisten palveluntuottajien ja järjestöjen kanssa paikallista sosiaalityötä sekä muuta palvelu- ja tukivalikoimaa kehittäen

Rakenteellisen sosiaalityön osa-alueita

Pohjola, Anneli & Laitinen, Merja & Seppänen, Marjaana (toim.) (2014) Rakenteellinen sosiaalityö, Sosiaalityön tutkimuksen vuosikirja 2014. Unipress.

- 1) Oikeudenmukaisuustyö, sosiaalisten oikeuksien edistäminen
 - 2) Inklusiotyö, kansalaisten osallisuus ja vaikuttaminen,
 - 3) Strategiatyö, hyvinvointipalveluiden ja sosiaalisen yhteiskuntapolitiikan edistäminen ja
 - 4) Tietotyö, tiedon tuottaminen ja välittäminen.
- Rakenteellista sosiaalityötä tehdään myös asiakastasolla ns. korjaavassa työssä, kun ajetaan huono-osaisten ihmisten ja ryhmien asioita ja valtaistetaan heitä toimimaan olosuhteiden parantamiseksi. Sitä on erittäin paljon Sosiaalialan osaamiskeskusten toiminnassa ja sosiaaliasiamiestyössä ... toimii asiakkaan oikeuksien edistämiseksi ja toteuttamiseksi, seuraa asiakkaan oikeuksien ja aseman kehitystä kunnassa

Rakenteellisen sosiaalityön moninaisuus ...

- Muutostyötä, kehittämistä, paino ennakointiin ja ehkäisyyn!
- Asiakkaiden tukeminen, valtaistumaan ja voimaantumaaan toimimaan omissa asioissaan.
- Miten rakenteellinen sosiaalityö nähdään/toteutuu eriytyneessä sosiaalityössä, eri osa-alueilla ja toimipaikoissa? Mitä se on aikuissosiaalityössä, lastensuojelussa, vammaispalveluissa, vanhussosiaalityössä, terveydenhuollossa, perheneuvolassa, perhepalveluissa...
- Tärkeää suunnitella hyvät toimintaedellytykset tuleviin Sote-rakenteisiin.
- Kokemusten ja tiedon keräämistä, yksityisestä yleiseen, tiedon välittämistä tahoille, joilla on mahdollisuus vaikuttaa tilanteeseen.

... Rakenteellisen sosiaalityön moninaisuus

- Mitä on sosiaalinen tieto ja asiantuntemus - eri ikäisten erilaisessa elämäntilanteessa olevien ihmisten hyvä ja huono elämä ja sitä koskeva tieto?
- Myös takautuvaa tarkastelua: miten tähän on tultu, mistä syistä? Prosessien purkaminen lisää havainnollisuutta ja ymmärrystä.
- **Ajankohtaista:** SOTE-tietopohjan kehittämishanke, kansallinen KUVA-mittaristoehdotus Sotkanetissä, THL pyytää kommentteja: kuvamittaristopalaute@thl.fi
- Tieto - kuvia, kertomuksia, elävää elämää, muutakin kuin lukuja ja tilastoja
- Lopuksi rakenteellista sosiaaliasiamiestyötä, otteita vuoden 2016 selvityksestä:

Sosiaalihuollon muistutukset, muutoksenhaut ja valitukset kunnittain vuonna 2016 (vuosi 2015)

	Muistutukset	Oikaisu- vaatimuksia	Ltk muutti/ palautti	Valituksia hallinto- oikeuteen	Hallinto- oikeus muutti/ palautti	KHO päätöksiä/ asiakkaan eduksi
Hankasalmi	1 (4)	19 (18)	5 (1)	4 (2)	2 (0)	0 (1/0)
Joutsa	1 (3)	1 (8)	1 (3)	0 (1)	0 (-)	0 (0)
Jyväskylä	12 (9)	279 (283)	6 (13)	72 (31)	5/18 (17)	3/2 (7/3)
Jämsä ja Kuhmoinen	5 (5)	23 (40)	6 (5)	2 (11)	0 (3)	3/0 (4/0)
Keuruu	0 (5)	9 (14)	1 (1)	2 (3)	0 (0)	0 (0)
Kinnula	0 (0)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	0 (0)
Konnevesi	0 (1)	0 (2)	0 (0)	0 (1)	0 (0)	0 (0)
Laukaa	1 (3)	18 (38)	2 (5)	5 (7)	2 (1)	3/0 (1/0)
Luhanka	0 (0)	1 (0)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	0 (0)
Multia	1 (1)	0 (0)	0 (0)	1 (0)	0 (0)	0 (0)
Muurame	1 (2)	4 (15)	0 (0)	1 (2)	0 (0)	0 (0)
Petäjävesi	0 (-)	4 (9)	1 (-)	0 (4)	1 (-)	0 (-)
Pihtipudas ja Viitasaari	0 (1)	9 (19)	0 (3)	1 (2)	0 (0)	1/0 (0)
Saarikka	4 (3)	27 (35)	0 (1)	22 (31)	0 (0)	1/0 (0)
Toivakka	0 (-)	2 (-)	0 (-)	0 (-)	0 (-)	1/0 (-)
Uurainen	0 (0)	0 (0)	0 (0)	- (0)	0 (0)	0 (0)
Äänekoski	2 (1)	10 (31)	2 (1)	3 (3)	0 (0)	0 (0)
YHTEENSÄ	28 (38)	406 (512)	24 (33)	113 (98)	28 (21)	12/2 (13/3)

Muistutukset, kantelut ja muutoksenhaku Keski-Suomen kunnissa 2016 (2015)

- Asiakaslain mukaisia muistutuksia kertyi **28** (38)
- AVI ratkaisi **39** (45) hallintokantelua
- Viranomaisten päätöksistä tehtiin **406** (512) oikaisuvaatimusta.
- Luottamuselin hyväksyi vaatimuksista **24** (33), **5,9** % (6,4 %).
- Hallinto-oikeusvalituksia oli **113** (98), ja niitä hyväksyttiin **28** (21), **24,8** % (21 %)
- Korkein hallinto-oikeus käsitteli alueelta **12** (13) asiaa, joista **2** (3) hyväksyttiin asiakkaan eduksi.

Huomio eri kuntien päätöksien laatuun ja oikeellisuuteen, kuin myös ensiasteen muutoksenhaun toimivuuteen tai toimimattomuuteen

Kuntakyselyaiheet

- **Kunnissa tehtävä rakenteellinen sosiaalityö**
- **Lapsen ja vanhemman valvotut tapaamiset**
- **Lastensuojelun kiireelliset avohuollon tukitoimet**
- **Toimeentulotuen perusosan Kelalle siirron valmistelu**
- **Kela-siirron vaikutukset kohtuullisten asumismenojen tasoon ja asiakkaan asemaan**
- **Täydentävän ja ehkäisevän toimeentulotuen määrärahat**

Kuntakyselyn yhteenvetoa: Rakenteellinen sosiaalityö

- Joissakin kunnissa ei oltu tehty uuden sosiaalihuoltolain edellyttämää rakenteellista sosiaalityötä - tai tunnistettu sitä.
- Kunnilla on jo monia tapoja tehdä rakenteellista sosiaalityötä. Yleisimmin se on hallintokuntarajat ylittävää työryhmä-, verkosto- ja vaikuttamistyötä
- Kokemukset rakenteellisesta sosiaalityöstä ovat olleet yleensä myönteisiä, rohkaisevia ja näkemyksiä avartavia, yhteistyöllä on saatu hyötyä ja tuloksia
- Asennoituminen on selvästi toiveikasta ja rakenteelliselle työlle nähdään enemmän tilausta kuin uhkia.
- Tulevaisuuden näkymät ovat kahtalaisia: toisaalta rakenteellinen sosiaalityö nähdään tärkeänä kansalaisten hyvinvointia parantavana työnä, mutta samalla pelätään, että se jää sote-uudistuksessa paitsioon ja saattaa eriytyä lähipalveluista ja perustyöstä.

Kela-siirron vaikutukset kohtuullisten asumismenojen tasoon ja asiakkaan asemaan

- Perheiden taloudelliseen asemaan käsittelijän vaihtuminen voi tuoda helpotusta.
- Yksin asuvan tilanne voi heikentyä joka toisessa Keski-Suomen kunnassa: Joutsassa, Jämsässä, Karstulassa, Keuruulla, Konnevedellä, Kuhmoisissa, Laukaassa, Pihtiputaalla, Saarijärvellä ja Äänekoskella (ei Suolahdessa).
- Uuraisilla Kelan asumismenomenettely on kunnan käyttämää tiukempi kaiken kokoisissa talouksissa, Petäjävedellä yhden ja kahden henkilön talouksissa ja Jyväskylässä yli 5 henkilön talouksissa.

Täydentävän ja ehkäisevän toimeentulotuen määrärahat

- Seitsemän kuntaa/yhtymää myönsi vuonna 2016 täydentävää tukea enemmän kuin oli määrärahaa. Useimmissa kunnissa määrärahaa jäi käyttämättä.
- Myös ehkäisevän tuen myöntämiskäytännöt vaihtelevat kunnittain. Neljä kuntaa ylitti määrärahan, useimmissa sitä jäi käyttämättä.
- On perusteltua, että lähes kaikki kunnat lisäsivät vuodelle 2017 täydentävän ja ehkäisevän tuen määrärahoja. Perusosan siirtyminen Kelalle voi tuoda yllätyksiä ja uusia tukitarpeita.

Toimenpidesuosituksia

1. Kunnissa varmistetaan riittävät monipuoliset sosiaalihuollon henkilöstöresurssit. Maakunnalliseen palveluun edetään virat ja toimet mahdollisimman täysinä.
2. Kuntalaisille myönnetään harkinnanvaraista toimeentulotukea heidän tarpeidensa mukaisesti ja tukea käytetään suunnitelmallisen ja tavoitteellisen sosiaalityön välineenä.
3. Kiinnitetään huomiota rakenteelliseen sosiaalityöhön, tehdään uusia avauksia ja kehitetään paikallisia ja maakunnallisia tiedontuotanto- ja toimintatapoja.

Ollapa yhtä valmis havaitsemaan tilaisuuksia
ja tarttumaan niihin!

